

گزارش جلسات برگزار شده توسط گروه‌های علمی

فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران

گروه علمی: بالینی تاریخ برگزاری جلسه ۳۱۹: ۱۴۰۴/۷/۳۰

موضوع/ موضوعات جلسه: بررسی و آسیب‌شناسی میزان ماندگاری و فعالیت تمام‌وقت اعضای هیئت علمی

بالینی در دانشگاه‌های علوم پزشکی

اعضای حاضر در جلسه (حضور، مجازی): آقای دکتر سید محمد رضا کلاتر معتمدی، آقای دکتر فریدون عزیزی، آقای دکتر غلامرضا پورمند، آقای دکتر سیاوش صحت، آقای دکتر امیدوار رضایی میرقائد، آقای دکتر یدالله زاهدپاشا، آقای دکتر حمید سهراب پور، آقای دکتر حسن عارفی، آقای دکتر خلیل انصارین، آقای دکتر احمد خالق‌نژاد طبری، آقای دکتر مصطفی شریفیان، آقای دکتر غلامعلی معموری، آقای دکتر ناصر ابراهیمی‌دریانی، آقای دکتر یحیی دولتی، آقای دکتر امیرعباس مؤمنان، آقای دکتر علیرضا فیروز، آقای دکتر محسن نوروزی‌نیا، آقای دکتر علیرضا کریمی‌یزدی، خانم دکتر نگار میرزایی، آقای دکتر محمد آیتی فیروزآبادی، آقای دکتر سید فرزاد جلالی، آقای دکتر حسین صارمی، آقای دکتر شهریار نفیسی، آقای دکتر علی‌اکبر حقدوست، آقای دکتر محمدعلی محقق

خلاصه موضوع/ موضوعات مطرح شده در جلسه: پس از تلاوت آیاتی از کلام الله مجید جلسه وارد دستور شد. اهمیت ماندگاری و جذب اعضای هیئت علمی بالینی دانشگاه‌های علوم پزشکی از موضوعاتی است که نظام ارجاع ارائه خدمات سلامت را دچار چالش کرده است. در سال‌های اخیر میزان رضایتمندی و انگیزه و فعالیت اعضای هیئت علمی در دانشگاه‌های علوم پزشکی کاهش یافته است. ابتدای جلسه معاون علمی فرهنگستان با توجه به سابقه فعالیت در معاونت آموزشی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، مطالبی را ارائه دادند. جایگاه تعلیم و تربیت توسط آموزگاران و استادان در آموزه‌های دینی بسیار دارای اهمیت است. انگیزه‌های حضور استادان براساس ارزش‌های الهی و انسانی است در واقع اعضای هیئت علمی بر اساس سجایا و ارزش‌های ویژه انتخاب شده‌اند و جایگاه هیئت علمی بالینی در جامعه دارای ارزش والا است. به نظر می‌رسد در احیا و ارتقاء جایگاه و منزلت اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی می‌بایست تلاش شود. استفاده از نخبگان و توجه به شایستگی علمی و شخصیتی افراد می‌تواند موجب ارتقای جایگاه این بزرگواران در جامعه شود. در ادامه جلسه ابعاد گوناگون چگونگی بکارگیری و ماندگاری اعضای هیئت علمی

مورد بحث و بررسی قرار گرفت. وجود هیئت امنا در دانشگاه‌های علوم پزشکی می‌تواند شرایط را برای نگهداری و ماندگاری اعضای هیئت علمی فراهم سازد. در ادامه جلسه به یافته‌ها و نتایج یک بررسی که در مقاله‌ایی که در نشریه ارتقا و فرهنگ سلامت در سال ۱۴۰۱ شماره دوم به چاپ رسیده است و ابعاد گوناگون این موضوع مورد کنکاش قرار گرفته است، اشاره شد. از جمله می‌توان موارد ذیل را نام برد: ۱- خروج اعضای هیئت علمی تمام وقت جغرافیایی از مراکز دانشگاهی ۲- بازنشستگی زود هنگام و تمایل افراد پیشکسوت برای بازنشستگی ۳- محدودیت قوانین و مقررات در به کارگیری اعضای هیئت علمی بازنشسته چه به صورت پاره وقت و یا تمام وقت ۴- محدودیت‌ها و پیچیدگی قوانین و مقررات در جذب اعضای هیئت علمی ۵ - کاهش رغبت نخبگان برای استخدام به عنوان هیئت علمی دانشگاه‌ها ۶ - فرسودگی شغلی و رخوت و رکود علمی اعضا هیئت علمی ۷ - عدم تناسب حقوق و مزایای متناسب با نرخ تورم ۸ - بی توجهی به استقلال دانشگاه‌ها و انفعال روز افزون مدیریت علمی در مراکز دانشگاهی

بدون شک شرایط اقتصادی و معیشت از جمله عوامل اصلی همکاری اعضای هیئت علمی با مراکز دانشگاهی است. حقوق و مزایای دریافتی اعضای هیئت علمی می‌بایست افزایش یابد این مهم می‌تواند از منابع مختلف تامین شود از جمله افزایش حق‌التحقیق و حق‌التدریس. از دیگر معضلات این است که در بعضی از رشته‌های دانشگاهی نیاز مبرم به جذب هیئت علمی وجود دارد ولی تمایلی برای حضور و فعالیت در دانشگاه‌های علوم پزشکی در این رشته‌ها وجود ندارد. در عین حال حمایت از طریق قوانین بالادستی برای حضور تمام وقت جغرافیایی در دانشگاه‌های علوم پزشکی لازم است و پیش‌نیازهایی در قانون مد نظر بوده که تاکنون محقق نشده است.

استفاده از نیروهای پاره‌وقت در رشته‌های گوناگون می‌تواند موجب تسهیل حضور اعضای هیئت علمی شود و می‌تواند در عین حال این همکاری بدون ورود به ساختار هیئت علمی دانشگاه‌ها انجام شود. استفاده از بخش خصوصی برای همکاری در آموزش می‌تواند نقش مهمی را داشته باشد و موانع موجود و همچنین ایجاد سازوکار برای تعامل و همکاری متخصصین با تجربه غیر دانشگاهی و حضور ایشان در محیط‌های علمی و دانشگاهی باید فراهم شود. شاید استفاده از هیئت علمی آموزشی تمام وقت جغرافیایی می‌توانست بهترین پیشنهاد باشد، در صورتی که تمام شرایط از نظر حقوق و مزایا و امکانات حضور فیزیکی مهیا می‌شد. در ادامه جلسه براساس تجربه اظهارنظر میهمانان از معاونت آموزشی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی مطرح شد، موضوع کاهش تمایل داوطلبین با استعداد برای ادامه تحصیل در رشته‌های علوم پزشکی وجود دارد. و کاهش کیفیت آموزش دراعضاء هیئت علمی مشهود است. در بسیاری از موارد هم تعداد داوطلبین ورودی رشته‌ها و هم تعداد داوطلبین هیئت علمی، کاهش یافته است. از طرفی فرایند و مکانیسم‌های پیچیده جذب

اعضاء هیئت علمی‌ها باعث سرخوردگی و عدم رغبت و در نهایت افت کیفیت آموزشی و درمانی در مراکز دانشگاهی شده است. وجود قوانین تمام وقت جغرافیایی خود حجم زیادی از فعالیت ارائه خدمات را بر دوش اعضای هیئت علمی تمام وقت قرار داده است. در ادامه بحث ابعاد و الگوهای ماندگاری اعضای هیئت علمی بالینی در دانشگاه‌های علوم پزشکی مطرح شد و عوامل و مولفه‌های گوناگون مورد بحث قرار گرفت از جمله الگوهای ماندگاری اعضای هیئت علمی در دانشگاه‌ها: ۱- عوامل فردی که به عوامل شخصی و شخصیتی وابسته است. ۲- عوامل درون سازمانی همچون: امکانات مادی و غیر مادی، مدیریت راهبردی، جو فرهنگی سازمانی، امکان رشد و توسعه فردی، عدالت سازمانی، مشارکت درک شده، عوامل ساختاری سازمان، توجه به آموزش و پرورش و نوآوری، نظارت و ارزیابی سیستم فرایند جذب و گزینش ۳- عوامل برون سازمانی همانند عوامل محیطی و کشوری که شامل: تدوین و تصویب قوانین منطقی و شفاف، آرامش فکری و امنیت درک شده در جامعه، اطمینان خاطر از آینده فرزندان، ایجاد مشوق‌های معنادار برای ماندگاری در کشور، برخورد عادلانه در دانشگاه‌های مختلف، بهبود کلی عوامل سیاسی و اجتماعی، بهبود وضعیت مالی و اقتصادی، تقویت مسیرهای ارتباط دانشگاه با جامعه و صنعت، توسعه استقلال دانشگاه‌ها، توسعه سیاسی و ملی، ثبات قوانین کشوری، حمایت قضایی و حقوقی، حمایت‌های قانونی و عملی، رعایت شأن هیئت علمی در دانشگاه‌ها می‌بایست چهار بعد سلامت؛ سلامت جسمی، روانی، اجتماعی، معنوی مورد توجه قرار گیرد و همچنین قدرت تعقل و تفکر، اخلاق پژوهش که وابسته به کل سیستم آموزش کشور است، مد نظر باشد. نگرش علمی از دوره متوسطه یا دانشگاه لازم است تغییر کند و از حافظه پروری به سمت خلاقیت پروری سوق داده شود. پایش و تشویق اعضای هیئت علمی در دانشگاه‌ها وجود ندارد. تعداد اندکی از اعضای هیئت علمی به شرایط راهبری علمی و رهبریت در نظام سلامت می‌رسند.

رئوس نتایج مذاکرات در جلسه:

چالش‌ها و مشکلات موجود

۱- عدم تمایل به تمام وقتی در اعضای هیئت علمی بالینی با توجه به تفاوت در مزایا و تعرفه‌های دولتی و بخش خصوصی

۲- بازنشستگی زود هنگام و یا بازنشستگی افراد پیشکسوت براساس ایجاد محدودیت‌ها و مدیریت‌های علمی ضعیف و برخوردهای نامناسب

۳- محدودیت‌های قوانین و تشکیلات در جایگزینی اعضای هیئت علمی و عدم شفافیت در جذب افراد نخبه و جایگزینی شایستگی توسط روابط و نفوذ افراد

۴- عدم تکمیل ظرفیت در جذب اعضای هیئت علمی در بسیاری از رشته‌های دانشگاهی

۵- فرسودگی شغلی و رخوت و رکود علمی اعضای هیئت علمی

۶- کاهش روابط بین‌المللی و حضور اعضای هیئت علمی در مجامع و کنگره‌های خارج از کشور

۷- عدم تناسب حقوق و مزایا براساس نرخ تورم در اعضاء هیئت علمی

۸- عدم توجه به سیاست‌های کلی سلامت در تامین مالی و رعایت عدالت آموزشی و علمی

توصیه‌های مطرح شده برای پیگیری:

پیشنهاد راهکارهای کوتاه‌مدت و دراز مدت

۱- افزایش حقوق و مزایای اعضای هیئت علمی از طریق مستقیم و غیر مستقیم و توجه به قوانین مرتبط

با اعضاء هیئت علمی تمام وقت از جمله پرداخت کارانه‌ها بدون در نظر گرفتن سقف

۲- استفاده از اختیارات هیئت امنای دانشگاه‌ها برای ادامه فعالیت استادان پیشکسوت و ترغیب و تشویق

برای پیشگیری از بازنشستگی زود هنگام

۳- به کارگیری توان بخش خصوصی در آموزش و همکاری متخصصین در رشته‌های مختلف علوم

پزشکی برای آموزش عملی و مهارتی در دانشگاه‌ها به صورت پاره وقت و رفع محدودیت‌ها برای

حضور و فعالیت متخصصین با تجربه غیر دانشگاهی

۴- افزایش امتیاز تمام وقت جغرافیایی اعضای هیئت علمی بالینی برای فعالیت کامل در دانشگاه‌ها با

افزایش مزایا و حقوق و کاهش تفاوت تعرفه‌های بخش دولتی و خصوصی

۵- تشکیل کارگروه ویژه در وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در معاونت آموزشی برای بررسی

همه‌جانبه و روزآمد مشکلات و معضلات و ارائه پیشنهادات و تسهیل قوانین و مقررات در غالب

برنامه‌های کوتاه‌مدت و دراز مدت در جهت نگهداشت و جذب اعضای هیئت علمی پاره‌وقت و یا

استفاده از متخصصین خبره دانشگاهی به منظور افزایش کیفیت آموزش و جبران کمبود اعضای هیئت

علمی در بسیاری از استان‌ها و رشته‌های علوم پزشکی

۶- بازنگری در قوانین حمایتی از اعضای هیئت علمی از جمله تسهیل شرایط ادامه تحصیل فرزندان این

اعضا به منظور تشویق و ترغیب نخبگان جهت همکاری و ماندگاری در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش

دولتی

۷- تسهیل در مراودات علمی و بین‌المللی و پرداخت هزینه‌های مشارکت‌های علمی بین‌المللی برای

حضور فعال و بروزرسانی‌های اعضاء هیئت علمی در مجامع علمی خارج از کشور

۸- بررسی قوانین بالادستی و رفع محدودیت‌های به کارگیری حصری اعضای هیئت علمی به منظور

ایجاد مشوق‌های همکاری در داخل و خارج از کشور با تمام متخصصین با تجربه و نخبه

- ۹- تقویت استقلال دانشگاه‌ها در جهت انتخاب افراد کارآمد و توانمند در بخش مدیریت علمی در جهت کاهش عوامل دافعه که منجر به خروج اعضای هیئت علمی و یا نخبگان از دانشگاه‌ها می‌شود.
- ۱۰- تعدیل تعرفه‌های ارائه خدمات بین بخش خصوصی و دولتی در به کارگیری بیشتر و ترغیب اعضای هیئت علمی بالینی برای ماندگاری در دانشگاه‌ها
- ۱۱- ایجاد فضای فیزیکی برای فعالیت حرفه‌ای و حضور تمام وقت اعضای هیئت علمی جهت تسهیل آموزش و انتقال مهارت و تامین اقتصادی و معیشتی ایشان
- ۱۲- افزایش اختیارات و مسئولیت در اساتید در دانشگاه و شفاف بودن فعالیت علمی و ارتقاء علمی آن‌ها در هر بخش آموزشی
- ۱۳- اصلاح آیین‌نامه استخدامی اعضای هیئت علمی توسط هیئت امنای دانشگاه‌ها در جهت افزایش تسهیلات، حقوق، مزایا، سن و شرایط بازنشستگی بدون رعایت قانون مدیریت خدمات کشوری طبق قانون احکام دائمی قوانین برنامه‌های توسعه کشور
- ۱۴- در جهت تامین مسکن اعضای هیئت علمی از اهدای زمین رایگان از طرف دولت یا دانشگاه و ساخت مسکن برای آنها به ویژه اساتید جوان تمام وقت جغرافیایی

سایر موارد مهم:

نکته: گزارش جلسات علمی باید کوتاه (حداکثر یک صفحه)، شفاف، کامل و جالب باشد.

لطفا توضیحات بیشتر در پشت صفحه درج شود.